

Yükselen ticarsermaye birikiminin gereksinimleriyle Arap toplumunun göçebe topluluklara özgü gelenekleri arasındaki çelişmelerin keskinleşmesi, ciddi toplumsal gerilimler yaratıyordu. Kabileler arasındaki sürtüşme ve çatışmaların ve kervanlara saldırıların artması, pek çok erkeğin yaşamını yitirdiği sonu gelmez kan davaları, kendi para biriktirme hırısının tutsağı hline gelen zenginler ile konumları kötüleşen yoksullar arasındaki çelişmelerin keskinleşmesi ve kan bağlarının, kabile-içi dayanışmanın ve sadakat duygusunun zayıflamasına bağlı olarak toplumun dullar ve yetimler gibi en güçsüz katmanlarının daha da yardıma muhtaç hle gelmesi vb., siyasal ve toplumsal istikrarı tehdit ediyordu. Bu koşullarda Arap toplumunun, ticar sermaye birikiminin uzun erimli çıkarlarını tehlikeye sokacak daha büyük ölçekli bir kabileler arası çekişmeye ya da bir kaos ortamına sürüklenmesinin ve hızla zenginleşen ve siyasal iktidarlarını pekiştiren tacirlerin ölçsüz hırslarının frenlenmesi gerekiyordu. Tabi, Bedevilerin yer yer ticaretin gelişmesine zarar veren yağma eylemlerine son verilmesi, onların asker enerjisinin dışa çevrilmesi ve cihad adı altında başka ülkelerin fethedilmesi ve onların zenginliklerinin yağmalanmasına kanalize edilmesi gerekiyordu. Bütün bunlar da bir ideolojik yeniden inşayı ve görece güçlü bir merkez otoritenin, yani bir devletin kurulmasını gerektiriyordu. Arabistan'ın kabileler ve aileler arasındaki bölünmüşlüğünün ve ekonomik geriliğinin ideolojik plndaki yansıması olan çok tanrılılığın yerini tektanrılı Müslümanlığın alması, işte bu ekonomik ve siyasal merkezleşme sürecine denk düşüyordu. Maxime Rodinson haklı olarak şu saptamayı yapıyordu:

Bütün Arabistan'ı birleştirerek, edinilmiş servetlerin ve ticaret yaşamının selmetini sağlayacak ve şimdi bizzat Arapların ticaret yaşamı için tehlike teşkil etmeye başlayan yoksul Bedevilerin hırısını dışarıya döndürecek kudretli bir devlet Bir Arap ideolojisinden güç alan, hem yeni koşullara uygun, hem de kadroya alacağı Bedevi ortamına yatkın, büyük imparatorluklarla eşitlik içinde

pazarlık edebilen bir Arap Devleti Dönemin gereksinmesi işte budur. Bu gereksinmeyi karşılayacak olan deha sahibine açıktır artık bütün yollar. (Maxime Rodinson, Hazreti Muhammed, İstanbul, Gün Yayınları, 1969, s. 46) Dolayısıyla, Muhammed'in başını çektiği İslm devrimi tarih sahnesine, bir devrim olarak DEĞİL, ama bir asker ya da silahlı bir reform hareketi olarak çıktı ve kısa süre içinde de yayılmacı bir İslm imparatorluğunun kurulmasıyla sonuçlandı. İslm'a sempati ve saygıyla yaklaşan T. W. Arnold ise şöyle diyor:

Serbestçe ve kalben Hz. Muhammed'e ve O'nun tebligatına tbi olanların sayısı pek azdı. Diğer taraftan başka tazyiklerle veya dünyevi bazı şeyler elde etmek ümidiyle Müslümanların saflarına katılanların sayıları daha yüksekti. Seyfullah Allah'ın kılıcı- lakabını alan Halid kendisi gibi benzerlerini Allahü Teala'nın hem kalplerinden hem de saçlarından tutup Peygamberin eserini takibe sevk eylediğini' (J. T. Döllinger) söylemekle, hem kendisinin hem de Kureyslerden çoğunun ihtidasında ikna ile icbardan mürekkep (=din değiştirmesinde inandırma ile zorlamadan oluşan- G. A.) bir hl bulunmuş olduğunu göze çarpar bir şekilde göstermiştir. Emin bir surette bol ganimet kazanmak, yeni din için harp ederek, kendilerine pek fakir bir geçim temin edebilen kuru ve taşlı çöllere karşılık, ekilebilen ve meyve yetiştiren Suriye, İran ve Mısır arazilerine sahip olmak gibi cazibeler daha kuvvetli sebeplerdendirler. (İntişar- ı İslm Tarihi, Ankara, Akçağ Yayınları, 1971, s. 86)

Muhammed'in eşitlikçi bir devrimci lider gibi gösterilmesine ve onun öğretisinin yüceltilmesine karşı çıkmak, onun başarılarını ve mirasının olumlu yanını görmezden gelmeyi gerektirmez. Hiçkimse, tüm sınırlılıklarına rağmen Muhammed'in başarılı bir komutan (4), usta bir politikacı, diplomat ve taktisyen olduğunu, Arapları birbirleriyle savaşan bir topluluktan birleşik bir Ümmete dönüştürdüğünü, onları tarih sahnesinde önemli roller oynayan bir topluluk hline getirdiğini unutmaya hakkına sahip değildir. Evet Muhammed'in, M. S. 7. yüzyıl Arabistanı koşullarında Arap kabilelerinin birliğini sağlayan ve süreç içinde, çürümeye yüz tutmuş Bizans ve Sasani İmparatorluklarının çöküşlerini hızlandıran İslmiyeti getirmesinin, ileriye doğru atılmış bir adım olduğu kabul edilmelidir. Önce Arabistan'daki çeşitli Arap kabilelerine İslmiyeti büyük ölçüde kılıç zoruyla kabul ettirmesine ve daha sonra da Arap-

olmayan topluluklara aynı metotlarla İslmiyeti dayatmasına ya da onları kendi dinsel inançlarını korumak kaydıyla haraca bağlamasına, kendisine eşlik eden kıyımlara ve yağma eylemlerine rağmen İslm'ın bu yayılması ve giderek Batı'da Fransa sınırlarından Doğu'da Çin sınırlarına kadar uzanan dev bir imparatorluğa dönüşmesinin insanlığın ekonomik, kültürel ve bilimsel gelişmesine yadsınamaz katkıları olmuştur.

Yukarda da belirtmiş olduğum gibi, daha M. S. 6 yüzyılın ikinci yarısından itibaren başta Mekke ve çevresi olmak üzere Arabistan sınıflı bir topluma dönüşmekteydi. Zengin tacirlerin, mevali olarak anılan özgürleşmiş kölelerin de içinde yer aldığı küçük üreticilerin ve kölelerin/ cariyelerin bulunduğu bir toplum, sınıfsız bir toplum olarak nitelenemez. Bu bakımdan, gerek Muhammed'in iktidariğinde bulundurduğu dönemde, gerekse de Dört Halife döneminde (M. S. 632-661) Arap toplumunun eşitlikçi olduğu savı ancak kısmen geçerlidir. Başta kırsal alanlarda, yani çölde ve vahalarda yaşayan Bedeviler arasında olmak üzere ilkel komünal topluma özgü ilişki, gelenek ve davranışların egemen olması ve kentlerde devlet örgütlenmesinin henüz rüşeym evresinde bulunması, Arabistan'ı eşitlikçi bir toplum yapmaz.

Öte yandan, Muhammed'in başlattığı hareketin yoksul ve ezilen Araplar'ın desteğini almış olması, hatt ilk Müslümanların genellikle yoksullar olması, Kuran'da zenginlere yönelik uyarı ve tehditlerin yer alması vb., bu hareketin bir toplumsal devrimi/ eşitlikçi bir toplum kurmayı amaçladığı anlamına gelmez. Dolayısıyla Demir'in, İslm'ın başlangıçta Mekke'de yoksulların bir hareketi olarak başladığını ileri sürmesi de gerçekleri yansıtmamaktadır. Bir hareketin böyle nitenebilmesi için onun, özellikle ve öncelikle toplumun yoksul sınıf ve katmanlarının özlem ve çıkarlarını seslendirmesi ve toplumun bu sınıf ve katmanlar yararına yeniden örgütlenmesini ve mülkiyet ilişkilerinin az-çok köklü bir tarzda değişimini talep etmesi gerekir. Tabi kendisine şunu da sorabiliriz: Eğer Muhammed'in hareketi bir eşitlikçi eğilim taşıyan bir yoksullar hareketi ise Karmatlığı, Babekliği, Zencligi, Babalığı vb. nereye koyacağız?

Müslümanların, Asr-ıSaadet olarak adlandırdıkları Muhammed döneminde ve onu izleyen Dört Halife döneminde devletin görece demokratik ya da cumhuriyetçi bir karakter taşıdığı, (özellikle Hazreti Ömer gibi) yöneticilerin görece sade bir yaşam sürdürdükleri, ordunun toplumdan bütünüyle ayrı ve kopuk olmadığı, Bedevilerin eşitlikçi geleneklerinin bir ölçüde yaşatıldığı doğrudur. Ancak, Medine'ye göç etmesinin ardından Muhammed'in kendisinin, yandaşlarıyla birlikte kervan soygunları yaptığı, Medine'deki üç Yahudi kabilesinin Muhammed'in yönettiği Müslümanların saldırısına hedef olduğu (3), Muhammed'in ölümünden sonra Halife Ebubekir döneminde meydana gelen ve İslm'dan cayanlara karşı sürdürülen- Ridde savaşlarında, Halife Osman'ın ölümünden sonra meydana gelen Deve ve Siffin savaşlarında ve Ali ve yandaşlarının Haricilere karşı sürdürdükleri savaşlarda onbinlerce Müslümanın yaşamını yitirdiği, halifelerden üçünün (644'de Ömer'in, 656'da Osman'ın ve 661'de Ali'nin) cinayetlere kurban gittiği bu dönemde mülksahibi-mülksüz, zengin-yoksul, özgür insan-köle ayrım sürmekte, hatt giderek derinleşmekteydi. Suriye'nin, İran'ın, Mısır'ın, Libya'nın, Doğu Anadolu'nun, İran'ın ve Kafkasya'nın Arap boyunduruğu altına girdiği Ömer'in halifelik döneminde buralardan gelen (ve köle hline getirilen ve/ ya da köle pazarlarında satılan) tutsakları da içeren ganimetin eşitsiz paylaşımı iyice gözle görünür hle gelmeye başlamıştı. Will Durant, içeriği başka kaynaklar tarafından da doğrulanan şu örnekleri veriyor:

Aklın çoğuna sahip olan küçük azınlık çok geçmeden, hızla artan bu Arap servetinin çoğunu ele geçirdi. Kureyş soyluları Mekke ve Medine'de görkemli saraylar inşa ettiler Zübeyr'in (Zübeyr bin el-Avvam- G. A.) bir dizi kentte sarayları, 1,000 tane atı ve 10,000 kölesi vardı. Abdurrahman'ın (Abdurrahman b. Avf- G. A.) 1,000 tane devesi, 10,000 koyunu ve 400,000 dinar parası vardı. Ömer, halkının lükse batmasını üzümlere izliyordu. (The Age of Faith, New York, Simon and Schuster, 1950, s. 190) Burada adı geçen Zübeyr ile Abdurrahman, cennete gideceği söylenen on İslm büyüğü arasında yer almaktadırlar. (5) Maxime Rodinson, kitaplarından birinde dönemin bilinen tarihini, çok sonraları kaleme alınmış ve bir çeşit resm tarih niteliği taşıyan belgelerden öğrendiğimizi anımsatırken şunları söylüyordu:

Çok eskiden beri, hiç değilse Sünnler arasında, bu devre yüceltilmiştir (idealleştirilmiştir). Bu yüceltme, ilk defa olaydan en az iki yüzyıl sonra genellikle menkıbelere başvurularak yapılmaktadır. Bunlar, yukarda sözü edilen ve doğruluğundan şüphe etmek için çok kuvvetli sebepler bulunan bu

hadisler' ve Peygamber hakkında anlatılanlardır. Bütün bunlar, pek iyi bildiğimiz sonraki yüzyıllarda düşünce akımları ve siyasi-sosyal-din kararlarla çok yakından ilgilidir

Ayrıca bizzat İslmiyetin savunucularına göre, (Muhammed'in 632'de Medine'ye göçünden Ali'nin 661'de öldürülmesine kadar geçen- G. A.) bu ideal 29 yıl pırıl pırıl değildir. Tabiatıyla Şiler, 656'da Ali'nin iktidara gelişine kadar bu devrede sadece alçalma (nefret) görüyorlar, yani bu 20 yılı, Ali'nin çok güç şartlar içinde hüküm sürdüğü beş yıla indiriyorlar. Sünnler, Halife Osman'a (644-646) karşı yapılan ve onun öldürülmesine kadar varan suçlamaların hiç değilse kısmen doğru olduğunu, yani Osman'ın güçsüzlüğünün bir çeşit iltimasçılığa yol açtığını kabullenmek zorunda kalmışlardır. Ali'nin (656-661) iktidarında, taraflar arasındaki iç mücadele adaletsizleri arttırmıştır. Demek ki, ideal devre daralmakta, Ebubekir ile Ömer'in hüküm sürdüğü 12 yıla inmektedir. (İslmiyet ve Kapitalizm, s. 108-09)

Bu bölümü bitirirken Muaviye'nin, Muhammed'in başlattığı hareketin deyim uygunsu sol ve halkçı kanadını temsil eden Ali ve yandaşlarının tasfiyesinin bir karşı-devrim olarak değerlendirmedigini, bunun bu hareket içindeki daha zengin ve daha sağögelerin konumunu pekiştirdiğini ve onları temsil eden ve başında Muaviye'nin bulunduğu Ümeyye ailesinin iktidarının restorasyonunu tamamladığını söyleyebiliriz. Ne var ki, Muhammed'in vizyonu ile Muaviye'ninki arasında temelde hiçbir farklılık olmadığı dikkate alındığında böyle bir tasfiyenin, yani Ali ve yandaşlarının temsil ettiği akımın ezilmesinin er ya da geç gündeme gelmesi kaçınılmazdı. Eğer Muhammed daha uzun süre yaşasa ve iktidarda kalsaydı, Muaviye olmaksızın da aynı süreç yaşanacaktı. Dört Halife döneminin sonlarına doğru zengin-yoksul ve yöneten-yönetilen ayrımlarının keskinleşmeye yüz tutması bunu kanıtlamaya yeter.

Marksizm mi Reformizm mi?

Muhammed'in yaptıklarını bir devrim olarak değerlendirdiği anlaşılan Demir şunu da belirtiyor:

Gerçek bir iktisad ya da sınıfsal eşitlik olması yönünde de dinlerin gayreti vardır. Hristiyanlıkta Komşunu kendinden önce düşün..' denir. İslamiyet'te faizin haram edilmesi, başkalarıyla elindekini paylaşmak gibi davranışlar her zaman övülmüştür, hatt farzdır.

Ama bütün tarih bize şunu gösterir: dünyanın en iyi ahlak öğretileri bile faliyatta gerçekleşmemiştir

Sorunun özüşurada aslında tüketim ve bölüşüm aracılığıyla eşitlik çağrıları başarısız kalmaya mahkmdur.Çünkü bunlar eşitsizliğin nedenlerine girmez, onların sonuçlarıyla uğraşır. Sınıfları yok etmez, sınıfları veri alarak onların arasındaki farkı, tüketim ve bölüşüm farklılıklarını ılımlandırmaya çalışır. (abç)

Evet, sorunun özütam da burada. Ancak Demir bunları söylemekle kendisinin dile getirdiği tezi, yani İslm ile komünizmi eşitleyen yaklaşımını kendi ağzıyla reddetmekte ve kendi kendisiyle çelişmektedir. Onun bu son pasajda da söylediği gibi, sınıf ayrımlarınıve sınıfların kendilerini ortadan kaldırmayan ve üretim araçlarınınözel mülkiyetine son vermeyen bir siyasal-toplumsal hareket eski toplumu ortadan kaldıramaz olsa olsa onun en göze batan, en rahatsız edici olgularınıyumuşatır ve toplumsal çelişmeleri hafifletir. İnsanın, kendinden önce komşusunu düşünmesi ya da onun, elindekini başkalarıyla paylaşması türünden ahlksal öğütler ya da faizin haram edilmesi gibi davranışlar tam da buna hizmet ederler. Bu saptama, Kuran'ın önerdiği ve Müslüman yöneticilerin bir ölçüde yaşama geçirdiği önlemler, yani zenginlerin fitre, zekat, sadaka vb. vermek suretiyle yoksulların acılarını hafifletmeleri ve

onları ölçsüz bir biçimde ezmemeleri yönündeki uyarılar için de geçerlidir. Dolayısıyla sözkonusu olan, belli bir ezilen toplumsal katmana dayanan az-çok sistemli bir reformist hareketten ziyade, zenginlerin ve yöneticilerin yoksullara sadaka dağıtmasıdır. Bunu allayıp pullamaya, hele sosyalizm, komünizm olarak sunmaya kalkışmanın, en bayağı türünden bir reformizmi vazetmek anlamına geldiği tartışma götürmez.

Demir'in kendi anlatımıyla, Sınıfları yok etmeyen, sınıfları veri alarak onların arasındaki farkı, tüketim ve bölüşüm farklılıklarını ulımlandırmaya çalışan bir hareket, olsa olsa reformist bir hareket olabilir ister dinsel bir renge bürünmüş olsun, isterse sosyal-demokratik ya da başka bir retorikle yürütülsün böyle bir hareket asla gerçek bir iktisadya da sınıfsal eşitlik doğrultusunda yürümez/ yürüyemez. Kaldıkı toplumsal pratik, gerek Muhammed ve gerekse Dört Halife döneminde İslm'in reformist karakterinin de hayli sınırlı olduğunu, İslm'in önce Arabistan'a ve daha sonra komşu ülkelere yayılması ölçüsünde devlet yöneticileri ve ticararistokrasi ile esas itibarıyla, kölelerden ve özgür yurttaşlardan oluşan halk arasındaki mesafenin hızla açıldığı, Muaviye döneminde ise bu evrimin doruk noktasına yaklaştığı söylenebilir.

İslm'in gerçek bir iktisad ya da sınıfsal eşitlik yönünde gayreti olduğu ve bu devrimin Ekim devrimiyle aynı ayarda bir toplumsal fenomen olduğu anlamına gelen tezlerin hiçbir ileri tutar yanı yoktur. Eğer devrim kavramını bayağlaştırmaz, keyf yorumlara tbi tutmaz ve bilimsel anlamıyla ele alacak olursak onun, a) üretim ilişkilerinde köklü bir değişikliği ve b) siyasal iktidarı daha geri bir sınıftan daha ileri bir sınıfa veren bir olgu olduğunu kabul etmek zorundayız. İslm'in ne öğretisinde ve ne de pratiğinde üretim araçlarının özel mülkiyetine karşı çıkmayı ve siyasal iktidarın dönemin yoksullarının eline geçmesini bırakalım öneren, ima eden bir tek tümce ve davranış bile yoktur. Olsa olsa sınırlı bir reform olarak nitelenebilecek olan İslmiyetin çıkışı hiçbir biçimde, dünya tarihinin en önemli olgularından biri olan ve bir dönemi kapatıp bir başka dönemi açmış olan 1917 Büyük Ekim Sosyalist devrimiyle karşılaştırılmaz. Karşılaştırılmaz çünkü M. S. 7. yüzyılda gerçekleşen ve güçlendiği ölçüde Medine ve hatt Mekke yoksullarının, kölelerin ve yoksul Bedevilerin de desteğini almasına rağmen Muhamed'in yönettiği hareket

objektif olarak, yükselmekte olan tacir sınıfının çıkarlarını savunmaktadır. Buna karşılık İslm tarihinde, gerçekten de eşitlikçi ve komünist-eğilimli siyasal-toplumsal hareketler görülmüştür. Mülksahibi sınıfların bir fraksiyonunun çıkarlarını temsil eden Muhammed hareketiyle aynı düzeyde ele alınması asla düşünülemeyecek olan ve toplumun en yoksul katmanlarının özlemlerini dile getiren bu hareketler arasında Karmatlığı, Babekliği, Babalığı, Zenclığı vb. sayabiliriz.

Demir'in, İslm'in kuruluşu dönemi için yaptığı, tüketim ve bölüşüm aracılığıyla eşitlik çağrıları başarısız kalmaya mahkmdurbiçimindeki saptaması doğrudur. Ancak bunun asıl nedeni, özelde İslm'in kuruluşu döneminde ve genelde pre-kapitalist sosyo-ekonomik formasyonlarda ortaya çıkan devrimci ve eşitlikçi akımların eşitsizliğin nedenlerine girmemesi DEĞİLDİR. Bunun asıl nedeni bu çağlarda üretici güçlerin gerçekten adil ve eşitlikçi bir toplum kurulmasına elverecek ölçüde gelişmemiş olması, böylesi bir toplumun kuruluşu çalışmasının taşıyıcısı olan bir sömürülen sınıfın, yani modern işçi sınıfının ortaya çıkmamış olmasıdır. Bu maddeteminin oluşmadığı koşullarda, bu maddeteminin zihinsel plndaki karşılığı olan ve böylesi bir toplumun kuruluşu çalışmasına ışık tutacak olan bilimsel sosyalizm düşüncesinin ortaya çıkması da olanaklı değildi. Zaten geçmişte eşitlikçi bir toplum kurmak için zaman zaman ortaya çıkan ve hatt bazıları zafere ulaşarak siyasal iktidarı ele geçirmiş eşitlikçi hareketlerin hep yenilmeleri ve daha da önemlisi yenilgiye mahkm olmaları bundandır.

Sözlerime Engels'in görece uzun, ama son derece öğretici bir pasajıyla son veriyorum. Marksizmin iki kurucusundan biri olan Engels yüzyıllardır bir dizi küçük grubun, daha doğrusu sektein özlemini çektiği eşitlikçi bir toplumun kurulmasıözlem ve girişimleri konusunda ve 19. yüzyılın sonlarıkoşullarında böylesi bir toplumun kurulmasıolanaklarıkonusunda şu değerlendirmeyi yapıyordu:

Ama bu, ancak gerçekleşmesinin somut koşulları bir kez verildikten sonra olanaklı olabilir, ancak bundan sonra tarihsel bir zorunluluk hline gelebilirdi. Bütün öbür toplumsal ilerlemeler gibi, bu ilerleme de, sınıfların varlığının,

adalet, eşitlik vb. ile çatıştığı gerçeğinin kavranması ile, salt bu sınıfların ortadan kaldırılması istenci ile değil, ama bazı yeni ekonomik koşullar ile uygulanabilir bir duruma gelir. Toplumun sömüren bir sınıf ile sömürülen bir sınıf biçimindeki bölünüşü, üretimin geçmişteki güçsüz gelişmesinin zorunlu bir sonucu idi. Toplam toplumsal emek, ancak herkesin kısıtına yaşaması için zorunlu olanı çok az aşan bir verim sağladığı sürece, yani emek, toplum üyelerinin büyük bir çoğunluğunun bütün ya da hemen hemen bütün zamanını gerektirdiği sürece, toplum, zorunlu olarak, sınıflara bölünür. Salt emek angaryasına adanmış bu büyük çoğunluk yanında, toplumun emeğin yönetimi, siyasal işler, adalet, bilim, güzel sanatlar, vb. ortak işlerini üzerine alan, doğrudan doğruya üretken emekten kurtulmuş bir sınıf oluşur. Öyleyse sınıflar biçiminde bölünmenin temelinde işbölümü yasası yatar. Ama bunun böyle olması, sınıflar biçimindeki bu bölünmenin zor ve hırsızlık, kurnazlık ve hile aracıyla gerçekleşmesini de ve egemen sınıfın, bir kez yerini yer ettikten sonra, çalışan sınıf zararına egemenliğini sağlamlaştırmak ve toplumsal yönetimi yığınların sömürüsüne dönüştürmekten geri kalmamasını da engellemez.

Ama, eğer buna göre, sınıflara bölünmenin belli bir tarihsel yasallığı varsa, o bu yasallığa, ancak belli bir zaman için, ancak belli toplumsal koşullar içinde sahiptir. Sınıflar biçiminde bölünme, üretimin yetersizliğine dayanıyordu modern üretici güçlerin tam bir gelişmesiyle silinip süpürülecektir. Ve gerçekten, toplumsal sınıfların ortadan kaldırılması, yalnızca şu ya da bu belirli egemen sınıfın değil, ama genel olarak bir sınıfın varlığının, öyleyse sınıflar ayrılığının ta kendisinin biranachronisme, bir çağdışılık durumuna geldiği tarihsel bir gelişme derecesini öngerektirir. Yani üretimin gelişmesinde, üretim araçları ve ürünlerin, ve bunun sonucu, siyasal egemenlik, kültür tekeli ve entelektüel yönetimin özel bir toplumsal sınıf tarafından temellükünün (mülk edinilmesinin- G. A.), yalnızca bir gereksizlik durumuna değil, ama ekonomik, siyasal ve entelektüel açıdan, bir gelişme engeli durumuna da geldiği bir yükseklik derecesini öngerektirir. Şimdi bu noktaya ulaşılmıştır

Toplumsal üretim araçlarıyla, toplumun bütün üyelerine yalnızca maddesel bakımdan adamakıllı yeterli ve gün günden zenginleşen bir yaşam değil, ama onlara fizik ve entelektüel yeteneklerinin tam bir özgür gelişim ve kullanımı da güvence altına alan bir yaşam sağlama olanağı, bugün ilk kez olarak var,

amavar. (Anti-Dühring, Ankara, Sol Yayınları, 1977, s. 444-46)

DİPNOTLAR

(1) Müslüman kaynaklarına göre, Allah'tan Muhammed'e gönderilen vahiyler sözlü belleğe kaydedilir ve/ ya da ezberlenirdi. Daha sonra bunlar vahiy katipleri tarafından kemiklere, taşlara, ağaç kabuklarına yazılmaya başlandı. Bu vahiylerin derlenmesine ise yıllar sonra başlandı ve o zaman da ortaya aralarında farklar bulunan metinler çıktı. Bu karışıklığa son vermek üzere Halife Osman döneminde görevlendirilen bir kurulun kesin bir metin oluşturulması sağlandı ve elde bulunan diğer metinler yok edildi.

(2) Demir de bu konuda Hikmet Kıvılcımlı gibi düşünüyor:

Artık halifelik babadan oğula geçmeye başladı. Biat etmek bir bakıma onaylamak, seçmek demektir. (Muaviye döneminden itibaren- G. A.) Biat da, seçim de ortadan kalktı. Oysa biat ya da beya'nın demokratik seçimle hiçbir ilgisi/ benzerliği yoktur. Orhan Hançerlioğlu bu konuda şu bilgiyi aktarıyor:

Bir hükümdarı tanıma ve ona uyruk olma Osmanlıca'da bi'at denir. Bu tören, hükümdarın açık eline el konmasıyla yapılır ki bir çeşit sadakat yeminidir. (İslâmînançları Sözlüğü, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1994, s. 43) Ayrıca Kuran'da Allah'ın, Peygamberin ve yöneticilerin buyruklarına uyulması gerektiği pek çok kez söylenmiştir. Örneğin, Nisa sresinin 59. ayetinde şöyle deniyordu:

Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e ve sizden olan ülûlemre (idarecilere) de itat edin. Eğer bir hususta anlaşmazlığa düşerseniz onu Allah'a ve Resul'e götürün (onların talimatına göre halledin) (Kuran-ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Meali, s. 86)

Gerici İslmci yazarlarımızdan Mehmet Şevket Eygi de biat'ın demokratik bir seçim değil itaat anlamına geldiğini şu sözlerle doğruluyordu:

İslm'da itaat ve biat kültürü vardır. Müslüman ipsiz sapsız, başıboş değildir. Kur'an-ı Kerimde Ey iman edenler Allah'a, Resulüne ve sizden olan emir sahiplerine itaat ediniz' buyrulmaktadır.

Mü'min, ezelde Allah ile yapmış olduğu ahd ü misakın bilincinde olan ve Rabbinin emirlerine ve öğütlerine uyan kimse demektir. (İslm'da İtaat ve Biat Kültürü, Milli Gazete, 21 Kasım 2011)

(3) Bu kabilelerden ikisi zorla başka bölgelere sürüldü. Beni Kureyza kabilesinin ise tüm erkekleri öldürüldü kadınları ve çocukları ise köle pazarlarında satıldı. Müslümanlar bu üç kabilenin de tüm topraklarına ve diğer mallarına el koydular. Reşat Erdem bu konuda şu bilgileri veriyor: Yahudilerin Medine şehrinde toptan ortadan kaldırılmasının önceden bizzat Muhammed tarafından düşünülp plnlandığını bütün taraflı-tarafsız kaynaklar doğruluyorlar. Hiçbir direnme göstermeyen ve Müslümanlara teslim olan Yahudiler, boyunları vurularak öldürülmüşler ve Medine'deki Yahudilerin kökü kazınmıştır. (Kuran'da Şiddet, Saçak, Sayı: 22, Kasım 1985, s. 31)

(4) Will Durant Muhammed'in, Medine'de kaldığı on yıllık süre içinde 65 sefer ve baskınıplnlandığını ve bunların 27'sini kişisel olarak yönettiğini belirtiyor.

(5) Server Tanilli'ye göre,

Ayrıca, Cennete gidecekleri kesinlikle saptanmış bulunan on İslm büyüğü

(Aşerei mübeşşere) vardır ki, şunlardır: Ebubekir, Ömer, Osman, Ali, Abdurrahman bin Avf, Ebu Ubeyde, Talha, Zübeyr, Saad bin ebi Vakkas ve Saad bin Zeyd. (İslm Çağımıza Yanıt Verebilir mi?, İstanbul, Say Dağıtım, 1992, s. 96)

8-14 Şubat 2012